

Motion till riksdagen
2012/13: MJ207

av Jens Holm m.fl. (V)

Kemikalier i vår omvärld

1 Innehållsförteckning

2	Förslag till riksdagsbeslut	2
3	Bakgrund.....	2
4	Förändring av Reach	3
5	Strängare nationella förbud	3
6	Införande av en mellanstatlig kemikaliepanel	3
7	Ett grönt kemikalieinstitut.....	4
8	Öronmärkta pengar till miljötoxikologisk forskning	4
9	Nanoteknologi.....	4
10	Kemikalier i den offentliga upphandlingen	4
11	Förbud mot azofärger	5
12	Förbud mot farliga kemikalier.....	5
13	Parakvat.....	6
14	Inga farliga leksaker	7
15	Förbud mot hormonstörande parabener riktade till barn	7

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förändringar av EU:s kemikalielagstiftning, Reach.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att EU:s regelverk bör ge enskilda länder större möjligheter att införa strängare regler för produkter av miljö- och folkhälsoskäl.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om införande av en mellanstatlig kemikaliepanel.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa ett grönt kemikalieinstitut.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om öronmärkta pengar till miljötoxikologisk forskning.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nanoteknik.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om azofärgämnen.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett förbud mot perfluorerade ämnen (PFOA).
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nonylfenoletoxilat.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett förbud mot blyammunition samt mot utfasning av bly i elektronikprodukter samt i varor som barn kommer i kontakt med.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett förbud mot triklosan, triklokarban och silver som tillsatser i olika konsumentprodukter.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett totalförbud mot bisfenol A.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett förbud mot deka-BDE samt om att se över möjligheterna att förbjuda användning av andra farliga bromerade flamskyddsmedel.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör införa förbud mot produkter som innehåller propyl- och butylparabener och riktar sig till barn under tre år.

3 Bakgrund

Det finns över 100 000 olika kemikalier inrapporterade i EU, men vi har enbart kunskap om några få procent av dessa. För att klara en säker kemikalieanvändning krävs således ökad forskning och ett mer heltäckande regelverk både nationellt och på EU-nivå. Vid bedömning av kemikalier ska försiktighetsprincipen gälla. Det innebär att förebyggande åtgärder ska vidtas vid hot mot hälsa eller miljö även om osäkerhet råder om hoten. Inga nya kemikalier

Fel! Okänt namn på

ska börja användas innan deras eventuella negativa påverkan har testats. Kemikalier med egenskaper som är bristfälligt kända ska bedömas som farliga tills de granskats.

4 Förändring av Reach

EU:s kemikalielagstiftning Reach började som ett ambitiöst projekt men har successivt urvattnats. Reach är därför i stort behov av förändringar för att förbättra hanteringen av kemikalier inom EU. Vi anser att Sverige bör ta initiativ till att skärpa Reachs regler inom framförallt följande områden:

- ? Det måste införas en substitutionsprincip i enlighet med det ursprungliga förslaget från kommissionen.
- ? Fler lågvolymännen bör omfattas av Reach.
- ? Nanopartiklar bör införlivas i Reach.
- ? Ett RoHs3-direktiv för textil bör införas.

Vad som ovan anförs om förändringar av Reach bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5 Strängare nationella förbud

EU:s regelverk bör ge enskilda länder större möjlighet att införa strängare regler på produkter av miljö- och folkhälsoskäl. Det är rimligt att en högre politisk miljöambition i sig ska kunna vara ett skäl för att godkänna strängare regler i ett medlemsland. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6 Införande av en mellanstatlig kemikaliepanel

Det är mycket viktigt att vi får en större kunskapsbas om kemikaliernas påverkan, varför vi föreslår att en kemikaliepanel, likt FN:s klimatpanel, inrättas. I denna panel ska oberoende forskare inom olika kompetensområden mötas för att utveckla och förbättra kunskapen om kemikalier samt deras betydelse för människa och miljö. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn

7 Ett grönt kemikalieinstitut

Grön kemi, dvs. miljöanpassade kemikalier från förnybara råvaror istället för oljebaserade råvaror, är en viktig del i en hållbar kemikalieproduktion och kemikalieanvändning. Vi anser att detta område behöver utvecklas mer och föreslår, i likhet med Kemikalieinspektionen, att möjligheten att inrätta ett svenskt kemikalieinstitut utreds. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8 Öronmärkta pengar till miljötoxikologisk forskning

Sverige har tidigare haft en solid forskningstradition inom miljögiftsforskningen, men vi har tyvärr halkat efter. Trots detta har vi fortfarande en viktig roll internationellt, vilket vi bör ta tillvara på. Ett mycket viktigt forskningsområde är det miljötoxikologiska området. Dessvärre har inga pengar avsatts till sådan forskning de senaste åren. Vi anser därför att öronmärkta pengar till miljötoxikologisk forskning bör införas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

9 Nanoteknologi

Nanoteknik innebär att man ändrar partikelstorlek, vilket gör att ämnen kan få andra egenskaper än normalt. Tekniken kan användas inom en mängd olika områden. Idag används det främst för ytbeläggningar, men användningen ökar inom alla branscher. I och med att storleken på partiklarna ändras påverkas miljö och hälsa på ett annat sätt än med partiklarnas ursprungliga storlek. Kunskapsläget är fortfarande mycket begränsat, varför det behövs höga säkerhetskrav samt ökad forskning inom området. Vänsterpartiet välkomnar att regeringen i september 2012 tillsatt en utredning för att ta fram en nationell handlingsplan för hur hantering av nanomaterial kan ske säkert. Åtgärder behövs dock redan nu för att minimera risker. Reachförordningen behöver ses över så att den även omfattar nanopartiklar, och anmälningskrav för de produkter som innehåller nanomaterial behöver införas. Vad som ovan anförs om nanoteknologi bör riksdagen ge regeringen till känna.

10 Kemikalier i den offentliga upphandlingen

Vi ser en stor potential i att miljöanpassa den offentliga upphandlingen ytterligare för att på så sätt få fram bättre produkter med mindre gifter. I den offentliga upphandlingen bör substitutionsprincipen användas i alla lägen så att farliga ämnen byts ut överallt där det är möjligt. Vänsterpartiet utgår från att detta beaktas i Upphandlingsutredningen 2010.

11 Förbud mot azofärger

Azofärgämnen är kemiskt framställda ämnen som används som färgämnen i livsmedel, t.ex. i godis, läsk, bakverk, sylt och tuggummi. Idag finns tio olika former av azofärger på den svenska marknaden. Innan Sveriges EU-anslutning var azofärgämnena förbjudna eller fick endast användas i begränsad omfattning. Sedan 1999 tvingar EU Sverige att acceptera azofärgämnena i livsmedel. Azofärger kan ge upphov till allergiska reaktioner, exempelvis utslag, astma, nässelfeber och eksem. Redan allergiska personer och barn riskerar särskilt att drabbas av azofärgerna. Azofärgämnena fyller ingen hälsomässig funktion, utan fungerar endast som ett sätt att färga främst sötsaker. Godis och sötsaker kan få ännu klarare färger med hjälp av azofärgämnen. Det kan av vissa upplevas som positivt. Men de negativa effekterna av azofärgerna i form av allergireaktioner och att barn i synnerhet riskerar att drabbas överväger klart de positiva. Därför bör azofärgämnena förbjudas. Frågan bör även drivas i EU. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

12 Förbud mot farliga kemikalier

- ? PFOA (perfluorerade ämnen) återfinns nästan överallt i miljön. Vanliga produkter där perfluorerade ämnen kan ingå är impregnerat papper och textilier, rengöringsmedel och brandsläckningsskum. En reglering av PFOA är på gång inom EU, men vi anser att Sverige bör gå före och införa nationella begränsningar mot PFOA i varor som barn kommer i kontakt med samt i varor som kommer i kontakt med livsmedel och kläder. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.
- ? Nonylfenoletoxilat finns bl.a. i textilier. Kemikalien är mycket giftig för vattenlevande organismer och tillhör en grupp av ämnen som prioriteras i EU:s vattendirektiv och Stockholms stads arbete med nya gifter. Vi anser att nonylfenoletoxilat bör förbjudas i alla varor som kommer i kontakt med barn. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

- ? Den borgerliga regeringen upphävde det förbud mot blyammunition som skulle ha trätt i kraft 2008 genom en överenskommelse mellan Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna. Vi anser att förbudet bör införas, dock med ett undantag för kuljakt då det ger små miljövinster och konsekvenserna för djurskyddet är större. En tidsplan för utfasning av bly i elektronikprodukter samt i varor som barn kommer i kontakt med bör även införas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.
- ? Användningen av silver, triklosan och triklokarban blir allt vanligare och det är ämnen som kan bidra till utvecklingen av resistent bakterier. Dessa ämnen finns i sportkläder, deodoranter, strumpor, tandborstar och tvättmaskiner. Vi anser att ett förbud mot triklosan, triklokarban och silver som tillsatser i olika konsumentprodukter bör införas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.
- ? Bisfenol A är ett hormonstörande ämne som kan leda till diabetes och hjärt-kärlsjukdomar hos vuxna samt beteendestörningar hos barn. Bisfenol A används för att göra plastprodukter hårdare. Bisfenol A finns också i en mängd andra produkter, exempelvis kvitton, förpackningar och vid s.k. relining av rör. Vid förslitning eller skada släpper dock varan ifrån sig ämnet, och vi riskerar att få det i oss. Förbud finns nu mot bisfenol A i barnmatsförpackningar och nappflaskor, vilket är positivt. Det är dock långt ifrån tillräckligt. Under två dagar åt reportrar på Svenska Dagbladet en kost mestadels av konserverad mat och bara efter två dagar hade en av reportrarna en av de högsta halterna av ämnet som hittills uppmätts i Sverige. Urinprovet visade en ökning med 4 600 procent. Vänsterpartiet anser att ett totalförbud mot bisfenol A bör införas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.
- ? Den borgerliga regeringen har avskaffat förbudet mot det bromerade flamskyddsmedlet deka-BDE, ett ämne som på många sätt liknar miljögifterna PCB och DDT. Det är mycket viktigt att förbudet återinförs. Vi vill även att regeringen ser över möjligheterna att förbjuda användning av andra farliga bromerade flamskyddsmedel. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

13 Parakvat

Det farliga bekämpningsmedlet parakvat är förbjudet i Sverige och inom hela EU. Men merparten av den soja som används i Sverige och EU kommer från Sydamerika. Där förekommer storskalig användning av parakvat när soja odlas, trots att det kan skada människor och miljö. I april 2011 beslutade riksdagen att Sverige inom EU och internationellt ska fortsätta att arbeta för att användningen av bekämpningsmedlet parakvat stoppas. Riksdagen beslutade också att lantbrukare ska ges förutsättningar att sluta köpa djurfoder som odlats med hjälp av det giftiga bekämpningsmedlet. Vänsterpartiet förväntar sig att regeringen lever upp till det beslutet samt skyndsamt redovisar för

Fel! Okänt namn på

riksdagen på vilket sätt man arbetat med parakvatfrågan sedan riksdagsbeslutet i april 2011.

14 Inga farliga leksaker

Barn är mer utsatta för kemikalier och påverkas lättare av dessa. I dag utsätts barn för både cancerframkallande och reproduktionsstörande material i sina leksaker. Det är inte acceptabelt. Vi anser att Sverige bör införa regler som helt förbjuder skadliga kemikalier, metaller och doftämnen i barns leksaker och föreslår det i vår motion 2012/13:C202 Leksakers säkerhet.

15 Förbud mot hormonstörande parabener riktade till barn

Parabener är en grupp ämnen som används i allt fler produkter enligt statistik från Kemikalieinspektionen fram till 2010. De används som konserveringsmedel och återfinns bl.a. i kosmetika och hudkrämer. Propyl- och butylparabener kan enligt studier skada pojkars och mäns fertilitet och motverka testosteronproduktionen. I Danmark har man med försiktighetsprincipen som grund infört förbud mot dessa två typer av parabener i produkter riktade till barn under tre år.

Enligt försiktighetsprincipen bör Sverige införa förbud mot produkter som innehåller propyl- och butylparabener och riktar sig till barn under tre år. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 17 september 2012

Jens Holm (V)

Torbjörn Björlund (V)

Hans Linde (V)

Siv Holma (V)

Kent Persson (V)